

V Ljubljani, 15. avgusta 1914.

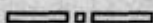
POPOTNIK

PEDAGOŠKI IN ZNANSTVEN LIST.

Letnik XXXV.

Štev. 8.

Urejuje M. J. Nerat v Mariboru.

V s e b i n a :

1. *Pav. Flere*: Krulec — Wider. (Razmotrivanje o novih začetnicah.) 169
2. *Dragotin Humek*: Pouk v geometriji in geometrijskem risanju na meščanski šoli z ozirom na vsakdanje življenje. (Dalje.) 174
3. *Miro Šijanec, Maribor*: Jezikovni pouk in dušeslovje. (Dalje.) 178
4. —k.: Podrobni učni načrt za prirodopisje 184
5. Književno poročilo:
Ocene 186
Novosti 187
6. **Razgled**: Pedagoški paberki 188. — Jezikovne črtice 188. — Skrb za obrambo mladine 189. — Srednje in višješolski vestnik 189. — Inostransko šolstvo 190. — Prosvetna kronika 190. — Razne vesti 190. — Mala poročila 192.

Last in založba

Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

POPOTNIK izhaja 15. dne vsakega meseca v zvezkih in
stane na leto 6 K, pol leta 3 K, četrta leta
:: 1 K 50 v. Posamezni zvezki stanejo 50 v. ::

Naročnino in reklamacije sprejema „Zavezin“ blagajnik Fr. Luznar v
Kranju. — Rokopise je pošiljati ravnatelju
:: M. J. Neratu v Maribor, Meščanska cesta (Bürgerstraße) šte. 6 ::

:: Za uredništvo odgovoren: Anton Sterlekar. ::

PAV. FLERE:

KRULEC — WIDER.

(Razmotrivanje o novih začetnicah.)

Lani smo dobili v Slovincih dve novi začetnici: »Moja prva čitanka«, sestavil K., in »Moje prvo berilo«, spisal K. Wider. Nastalo je vprašanje, katero bi bolj kazalo uvesti pri nas pri začetnem pouku v čitanju. Zadeva se je razpravljala že tudi javno v političnem glasilu slovenskega učiteljstva, v »Učit. Tov.« in tam so se navajali kot vzroki za uvedbo Widra zlasti ti-le:¹

1. pouk po analitično - sintetični metodi, ki jo zastopa Krulec, ne odgovarja našim razmeram, ker pridemo po tej poti prepozno do spoznavanja črk. Naš kmet pa bojda hoče, da pozna njegov otrok, ki je vstopil na novo v šolo, vsaj v 14 dneh že »i« in »u«.

2. šolski obisk je za analitično - sintetično metodo neugoden. Pri tako slabem šolskem obisku, kakor je bojda pri nas po deželi, zamudi po kaki drugi učni metodi v začetnem čitanju šolar znabiti eno novo črko, ki pa jo kmalu doide, pri anal.-sint. metodi pa jih zamudi več po enkrat.

3. preveliko število razred obiskujočih učencev da je ovira hitremu postopku po anal.-sint. metodi in uspeh je potem minimalen.

To so bili glavni vzroki, ki so se navajali v javnosti proti tej metodi in povdarjalo se je, da so pripadniki anal.-sint. metode pred 30 leti obrnili že sami hrbet tej metodi ter se vrnili k pisalno-bralni, po kateri so bili uspehi boljši.

Na prvi pogled se zdi, da ti razlogi držé. Vendar pa si jih dovolim ogledati malo natančneje, da vidimo, če so tudi pravi.

1. Nastane predvsem vprašanje: Ali morajo znati otroci tako zgodaj in kar na enkrat čitati? Odgovor citiram po iz-

¹ Prim. J. Kelc za uvedbo Widrove knjige »Moje prvo berilo v ljudske šole na kmetih«; »Učit. Tov.« l. 1914. štev. 19. in tozadевна izvajanja istega pisca v »Učit. Tov.« l. 1913.

vajanjih Eckhardt-Lüllwitz:² »Smatramo za nenaraven oni pouk v čitanju, ki nastopa poleg računstva, pisanja in biblijskih zgodb kot poglavitno delo v prvem šolskem letu. Žalibog je to »parforce-čitanje« in »nič-kot-čitanje« še zelo razširjeno. Treba je prelistati le navadne začetnice z njihovimi neotroškimi besednimi vrstami, njih zunanjo korektnostjo in notranjo praznoto ali pregledati mnogobrojna izišla navodila za začetno čitanje, pa si lahko predstavljamo, kakšen je ideal elementarnega pouka, kakor živi v glavah mnogih pedagogov. Vse ni nič drugega kot šolanje, le namen, da se doleže kolikor mogoče sijajne učne uspehe; interesov otrok ne vidijo; tu' je vse, kar ni kakor čitanje, pisanje in računanje, igrača, in neumorno delajo in vadijo: artikulacijo, pisanje, pravopisje in mehanično čitanje. Če hočejo odstraniti reformerji tak pouk v čitanju iz prvega šolskega leta, jim pritrdimo.«

Odstranili ga ne bodo, in tudi mi ga ne bomo. Učni načrt zahteva:¹ »Vaja glasov in črk nemškega pisanega in tiskanega pisma z ozirom na fonetiko. Počasno in glasovno pravilno čitanje besed in stavkov itd.« Učni načrt pusti seveda učitelju prosto roko, kdaj začne s črkami; ni tako nasilen kakor je bojda naš kmet, ki hoče, da poznajo otroci že v prvih 14 dneh »i« in »u«. Pa vseeno: v I. šolskem letu mora znati otrok čitati, s tem moramo računati. Računati pa moramo tudi še z nečem drugim. Otrok, ki vstopi v šolo, h o č e, da se navadi čitati; on h o č e, da zna pisati! Kakor pa mu ne bomo branili vseh drugih dejavnosti, ki jih zahteva njegova o t r o š k a narava, tako mu tudi ne bomo branili pristopa k temu, po čemur ga žeja. Nenaravna in otrokovim zmožnostim neprimerna pa je a b s t r a k c i j a, ki se zahteva od njega pri poučevanju čitanja. Vsakemu elementarnemu učitelju se je že pripetilo, da so mu ušli pri predvajah učenci naprej in se pohvalili: »Jaz že poznam to črko« — o in cel roj učencev je, ki jo že poznajo. Pograbili bomo to, ampak zavedlo nas ne bo v naglico, ker moramo upoštevati neenakost učencev v masi. In to pri vsaki metodi.

Prav radi bomo puščali otrokom, kar je njihovega, zavarovali pa se bomo proti nenaravnosti in naglici.

Po besedah ugovora zahtevajo starši za otroka, da pozna zgodaj črke. Ti-le starši so pa prav gotovo neuki ljudje, ki ne razumejo ne otroške psihe, ne njenih zahtev, zato se ne bomo smeli ravnati po njih mi, pač pa oni sami po nas. Zakaj po naše in ne po njihovo, bo pa znal razumen učitelj razložiti, če je treba, in poučiti starše, ki se razumejo na živino, da teleta ne vprega v plug nihče, pač pa vola!

¹ K. Eckhardt u. A. Lüllwitz »Der erste Schulunterricht«.

² Citiramo dobesedno iz učnega načrta za štajerske ljudske šole z nemškim učnim jezikom. Zdi se mi potrebno, da to poudarim, ker se na besedilo še povrnem.

2. Da šolski obisk ni ugoden za anal.-sint. metodo, se glasi drugi ugovor. Nepovoljen šolski obisk pač ni za nobeno metodo in ne pospešuje nobenga dela. To je jasno. Poglavlje o šolskem obisku, o vzrokih za slab šolski obisk pa je tako obsežno, da bi se preveč oddaljil od predmeta samega, če bi o tem razpravljaj.

3. Ugovor pa je pljunek v lastno skledo! Učiteljstvo se bori v svojih organizacijah vedno za znižanje števila učencev v posameznih razredih. Ko pa kaže prilika, da bi spet in spet smeli in morali ponoviti svojo staro zahtevo, vržemo puško v koruzo in koncediramo eno svojih vitalnosti za skledo leče.

Da pa so ugovori, kakor sta navedena zlasti 2. in 3., u p r a v i č e n i p r o t i v s a k i m e t o d i i n p r o t i v s e m u p o u k u, se zaveda vsakdo, in nepotrebno je, če se jih izigrava pri kakih neljubi priliki kot tehtne razloge.

*
* *
* *

Krulčeva »Moja prva čitanka« zastopa anal.-sint. metodo, Widrovo »Moje prvo berilo« pa — se je reklo — da je sestavljeno po fonetičnih načelih. Prehajam k tema metodama, pripomnim pa, da upoštevam zaradi popolnejšega pregleda še druga dela razun obeh začetnic.

a) Analitično-sintetična metoda.

Pravijo ji tudi »metoda normalnih besed« in ta zaznava je točnejša, zakaj postopek je vsaj deloma analitično - sintetičen pri vseh metodah; elementiranje zahteva istega. Da je dobila metoda normalnih besed tudi še gornje ime, je pač zato, ker je analitično - sintetična metoda zlasti pri nji posebno izrazita. Po zahtevah te metode je sestavljena J. Krulčeva »Moja prva čitanka«.

Dejal sem zgoraj, da smo že imeli v Slovencih zagovornike in propagatorje te metode pred več kot tridesetimi leti. Obrnili pa so ji hrbet in danes izrekajo nad njo svoj anathema.¹

Mi mlajši o tem slišimo, pa pozabimo na dejstvo: ali je bila pot, ki so jo tedaj hodili in pozneje zapustili, popolnoma prava, odgovarjajoča zahtevam metode?

To nam pojasnuje spis: »Kelc-Šalamun: Razkrojno-sestavna učba« v »Pop.« I. III. in IV.

V naslednjem podajam najprej postopek pri metodi normalnih besed.²

¹ I. Kelc je pisal tedaj o nji kot njen zagovornik; prim. njegova izvajanja, zakaj jo je opustil.

² Posneto po Saazer-Frisch »Das erste Schuljahr str. 116.—117.

1. Pripovedovanje in pogovor. Da vzbudi učitelj zanimanje in veselje do pouka pri učencih, pove povest, v kateri je glavno ravno normalna beseda.

2. Pogovor normalne besede v stvarnem oziru. (Nazorni nauk.) Nazorilo.

3. Narisanje predmeta v preprosti obliki. Pogovarjanje risbe. Preri-savanje.

4. Ustna razdelitev in sestava normalne besede.

5. Napisovanje in vaja pismenk.

6. Učenci pišejo normalno besedo.

7. Prenešenje pisanega v tiskano. Razkrojitev tiskane besede. Vaja v črkah.

8. Vaja s črkami pri bralnem stroju:

a) analiza in sinteza tiskane črke,

b) sestavljanje novih črk iz znanih glasov in črk.

9. Čitanje v začetnici in stvarna obravnava istega.

10. Prepisovanje odstavka v začetnici.

11. Dodatki: izreki, pregovori in pesmi.

Pot je dolga in težavna; zlasti, če se vzame, kakor je to v Nemcih, obenem velike začetne in male črke. Tega pri nas ni treba! Pač pa je tudi pri nas neka druga nevarnost. I. Krulec je napisal lani dve metodični učni enoti za elementarni razred k »Moji prvi čitanki«, kjer je obravnaval »z« »a« (norm. beseda »miza«)¹ in »c« (norm. beseda »ovca«).² Vsaka normalna beseda ima svojega predhodnika v nazornem nauku. Nazorni nauk pa naj bo zveza sam sebi; je-li pa to mogoče, če se morata najti vsak teden po dve ali tudi po ena normalna beseda iz nazornega nauka, ki nimata med seboj nikake najmanjše naravne zveze? Ali pa je med »sovo« in »ovco« n. pr. kaka naravna zveza? Nazorni nauk na ta način ne bo služil več svojemu namenu, pač pa le pouku v čitanju. In to bi bila škoda!

Še druga nevarnost je v tej nenaravni zvezi. Predolgovezna je. Fr. Gansberg³ zahteva povestic pri tej metodi, kratkih, za to pripravljenih povestic. Predvsem zametava iztrgane stavke, iztrgane besede, iztrgane zloge, zakaj *f o r m a l i z e m j e t o*. »Čitanje tudi v prvem času (in sicer tu še najmanj) ne sme biti seštevanje in odštevanje z raznimi znamenji, glasovi in staležem ust, pač pa mora biti hitro shvatanje besednih slik in čustveno sprejetje besednega pomena« (Gansberg). Pa tu že govori o totalitetah, jaz pa sem hotel poudariti formalizem in pa nevarnost razblinjenja.

¹ Gl. »Pop.« 1913, str. 275.—279.

² Gl. »Slov. učitelj« 1913, str. 204.—207. in 225.—227.

³ Fr. Gansberg: Fibelleid und Fibelfreud.

Metoda sama ni treba, da bi imela opraviti s temi nevarnostmi; metodik si bodi učitelj sam po svojih razmerah, po domačih zahtevah. Zato tudi ne odklanjamo metode kot take a priori. Ta metoda pa je celo v Krulčevi »Moji prvi čitanki« boljša, kakor sem jo moral omeniti po njegovih metodičnih razpravah. Str. 10. obravnava »i«, »u« po primeru: knjiga in zvezek. Bolj umljivega »in« si ne morem misliti; lažjega postopka ne more biti. Znana je Pestalozzijeva zlogovna metoda. Gotovo je, da je govorno psihološko bolj utemeljen izgovor celega zloga, ki tvori zase besedo, kakor pa izgovor posameznega glasu, ki nima nikake žive zveze.

S pedopsihologičnega stališča ne bi zametavali niti gorenje zahteve Gansbergove po celih besedah. Predstava cele besede, da, celega stavka pospešuje analizo in sintezo; ne mislim tu prisiljene analize in sinteze, ampak one, kjer je učencevo delo prav toliko ali pa še več vredno ko učiteljevo, učitelj da je največkrat le neviden vodnik. Zato sem zavrnil zgoraj metodična osnutka, in na tem mestu izrečem: če sestavitelja novih začetnic še nista pisala »navodil«, naj tega ne storita; čim bolj pustimo učitelju proste roke, da ga učé učenci, kako naj postopa z njimi, toliko boljše bo za našo šolo. In v dobrobit te šole sta izšli knjigi!

Pri metodi normalnih besed se je dotakniti še vprašanja števil črk, ki jih je na novo obravnavati. Krulec v tem oziru ni napravil v svoji knjigi težkoč, saj obravnava pri večini normalnih besed le po eno črko — in je tako sam pobil ugovor, ki sem ga navedel v začetku pod 2. točko.

Glavno, kar zahteva ta metoda, je: temeljita predvaja. Mi se obračamo tudi v tem večjidel le na nemške metodike in tu nas predvaje ustrašijo; pozabljamo pa, da jih je treba nam le polovico, ker ne rabimo takoj velikih začetnih črk. —

Poglejmo še za trideset let nazaj! Ne da bi hotel polemizirati z nečim, kar je eden gg. pisateljev sam javno obsodil, si dovolim opozoriti le na sestavo normalnih besed in na zvezo, ki je med njimi mogoča. Razdelitev tvarine je v spisu sledeča:¹

I. Nazorni nauk.

- a) Priprava prvencev za šolo.
- b) Učitelj, učenci, šola.
- c) Krstna in rodbinska imena.
- d) Vedenje učencev v šoli, zunaj šole in doma.
- e) Spoznava prostora in strani šolske izbe.
- f) Pisalno orodje.

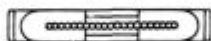
¹ Prim. »Pop.« III. I. str. 22.—23.

Nadaljevanje nazornega nauka v zvezi s sledečimi temeljnimi besedami:

1. »nit«; Obleka in rokodelci pripravljajoči obleko.
2. »meč«; Orodje, orožje.
3. »lonec«; Kuhinjska priprava.
4. »ura«; Pohištvo in razdelitev časa z ozirom na razumitev učenca.
5. »voz«; Orodje, osobito gospodarsko; stanovi.
6. »hiša«; Stanovanje, deli hiše in pri stavbi hiše potrebni rokodelci.
7. »riba«; Živali s posebnim ozirom na kraj njihovega bivanja in korist.
8. »peč«; Deli izbe in peči.
9. »jajce«; Jed in pijača.
10. »želod«; Drevje, grmovje, gozd.
11. »gos«; Ptice in njih korist.
12. »kapa«; Pokrivalo, obleka, obuvalo in te reči pripravljajoči rokodelci.
13. »nož«; Mizna priprava.
14. »fižol«; Zelišča; poljščina, sočivje, vrt, zelenjava, polje in travnik i. t. d.

Ker je za nas dosti do sem, da zanikamo tudi prvo zgoraj omenjeno dejstvo v vprašanju, če je bila pot, ki so jo tedaj hodili in pozneje zapustili, popolnoma prava. Dokaz samo pogled v razdelitev snovi tukaj in v Krulčevi »Moji prvi čitanki«.

(Konec sledi.)

DRAGOTIN HUMEK:

POUK V GEOMETRIJI IN GEOMETRIJSKEM RISANJU NA MEŠČANSKI ŠOLI Z OZIROM NA VSAKDANJE ŽIVLJENJE.

Metodičen in informativen spis. (Dalje.)

Pri računanju likov smo v drugem razredu pred vsem upoštevali posestne parcele, stavbišča, meje parcel itd. Pri risanju in pri računanju smo spoznali pomen merila, risali smo načrte, in smo sploh kolikormoči obdelali oni del geometrijske snovi, ki bi morala biti jasna vsakemu izobrazjenemu kmetovalcu.

Tudi v tretjem razredu imamo še mnogo nalog te vrste. V veliko večji meri se nam pa nudi tu prilika, da se spomnimo stanu, ki je poleg kmetovalca gotovo najvažnejši. V mislih mi je obrtni stan. In kdo si upa

trditi, da naš obrtnik na deželi z ozirom na svojo občno in stanovsko izobrazbo visoko nadkriljuje kmeta!

Za vsakdanje življenje je prizma najvažnejša in najbolj razširjena telesna oblika. Pri obravnavanju teles v tretjem razredu, moramo torej posvetiti prizmi razmeroma največ časa in dela. Prizmatično obliko imajo poslopja in prostori v njih, zidovi in posamezne opeke, pa kvadri in tlačnice, tramovi in plohi, deske, stopiči in letve, stebri, omare, zaboji, škatlje, pa tudi knjige in zvezki itd. Ne bilo bi umestno, da bi hiteli ob suhi teoriji mimo takih predmetov in mimo onih, ki imajo opravka z njimi.

Ko govorimo o površini prizme, si oglejmo n. pr. šolsko sobo, nato povejmo kaj o sobnem slikarju in njega opravilu. Učenci naj poizvejo, ali računi slikar v dotičnem kraju od prostora ali od kvadratnega metra. Izračunijo naj, koliko bi stalo slikanje šolske sobe, če bi plačali od kvadratnega metra določeno vsoto. Tuptam so še v navadi opne ali tapete, ki so po obliki dolgi pravokotniki. V dvoranah in telovadnicah so stene do gotove višine opažene z lesenim opažem, v kopalnicah pa z opločnicami iz gline, kamenine ali porcelana. Mokro klet je ometati s cementom, pod bodi iz betona. Zidar hoče prenoviti hišno pročelje ali vse zunanje stene. Klepar mora obiti posodo s ploščevino. Pri vsakem predmetu se spomnimo s kratko opazko delavca, ki ga je izvršil, pa tudi snovi, ki je narejen iz nje dotični predmet.

Naloge o površini teles ali o delih površine niso pravzaprav nič novega. To je le ponovilo o računanju ravnih likov. V tem pa, ko smo mislili takrat edinole na posamezne like kot dele ravnine, opazujemo sedaj raznovrstne like kot meje teles. V tretjem razredu se nam nudi torej mnogo novega gradiva za opazovanje in računanje.

Pa tudi za ponavljalno risanje! Zakaj risanje raznih mrež je pravzaprav le ponovilo načrtovanja posameznih likov, ki so pa v določen zvezi med seboj. In tudi tu je treba, da upoštevamo praktično stran. Mesto da bi rekeli: »Narišite mrežo te ali one prizme«, pa pravim: »Klepar mi mora narediti tako in tako škatljo, dajte, narišite mi, kako bo izrezal to iz kosa ploščevine!« Učenec si tudi lahko naredi tako škatljo, ampak iz — lepence. Takih praktičnih primerov je vse polno. V risarski uri se nam res ni treba dolgočasiti. Vrhu tega velja tudi sedaj pravilo, da bodi risanje često v zvezi z računanjem ali pa tudi narobe.

Računanje površine nam je posebno dobrodošlo tudi zato, ker ob tem zopet ponavljamo o ploskovnih merah. In takega ponavljanja ni nikoli dovolj. Vsak učitelj ve, da si učenci nikoli jasno ne predstavljajo posameznih merskih enot in njih medsebojne zveze. Temu je seveda v

prvi vrsti krivo blebetavo računanje praznih nalog, ki si učenec ob njih ne misli ničesar.

Predno preidemo k računanju prostornine, moramo prav tako temeljito ponavljati o telesnih merah. Najbolje je, da razvijemo posamezne pojme iznova, zakaj učenci so že gotovo pozabili, kar so jim o tem povedali v ljudski šoli. Za prvo vajo izračunajmo n. pr. prostornino šolske sobe. Ker pa ta naloga nima baš mnogo praktične vrednosti, je bolje, da izračunimo prostornino greznice, apnene jame ali pa prostornino zidu, če imamo take predmete v bližini.

Tudi za nadaljne naloge o prostornini si izberemo izvečine naloge iz življenja in naloge, ki jih izvršimo na mestu. Dobra in potrebna vaja je, če izračunimo prostornino kakega zidu, prostornino posamezne opeke, število opek v kubičnem metru zidu in število opek za ves zid, pa njih ceno pri opekarju ali z vožnjo vred. Ob tej priliki izpregovorimo o zidarju in opekarju. Če je v bližini opekarna, jo gremo pogledat. Prav tako dobre so naloge o izkopavanju vodnjakov, greznic, apnenih jam ali temeljev za poslopja. Les za stavbe prodajajo na kubične metre. Če računimo kapnice, korita, zaboje in podobne prizmatične posode, opozorimo učence na merjenje z votlimi merami in na njih sorodnost z navadnimi telesnimi merami. Pri nalogah, ki jih delamo na mestu, veljaj pravilo, da morajo presoditi učenci saj nekatere dolžine, pa tudi ploščine ali prostornine na oko. Temu presojevanju sledi pravo merjenje in računanje. Tako presojevanje nareja pouk zanimiv in je za življenje vobče velike vrednosti. Ko smo naredili že mnogo nalog o prizmi, poizkusimo izračunati tudi nekoliko obratnih primerov, posebno če jih lahko uporabimo za življenje. Če mora biti n. pr. posoda za olje 80 cm visoka, in mora držati 2 hl, tedaj je treba, da ve klepar, kako veliko sme narediti dno. Za gramoznico, ki mora držati 1 m³, pa je 1:40 m dolga in široka, mora določiti kolar višino. Podobnih nalog je še mnogo.

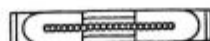
Kakor smo polagali v drugem razredu posebno važnost na razumevanje meril, posestnih načrtov in zemljevidov, tako skrbimo, da učencem tretjega razreda docela pojasnimo pojem navadne projekcije in nje pomen za vsakdanje življe, nje in za obrtnika. Ni pa potreba, da bi razvijali vso snov teoretično, da bi začeli s točkami in bi nadaljevali s črtami in z liki in s telesi. Za razumevanje projekcije je na tej stopnji veliko bolj prikladno, da začnemo kar s telesi in da vzamemo za ponazoritev mesto geometrijskih modelov kakršenkoli predmet iz življenja. Pripravna je n. pr. opeka, ki jo rabimo za zidanje. Tak model, ki ni model, lahko preskrbimo vsakemu učencu, da ga ima pred seboj. Prav tako si lahko preskrbimo tlačnic, škatelj iz lepenke in podobnih predmetov, ki so nam v življenju vsak hip pred očmi.

Za poglobitev razumevanja je sicer dobro, da se nekoliko pomudimo tudi pri likih, daljicah in točkah. Z ozirom na življenje je pa veliko večje važnosti, da narišemo še mnogo drugih predmetov, ki so sestavljeni iz prizmatičnih delov. Omeniti mi je n. pr. najvažnejše ve z a v e o p e k v z i d u, najnavadnejše lesne vezi, ki jih vidimo na tesarških, mizarških in kolarških izdelkih, posode iz ploščevine itd. Ne bilo bi pa prav, ko bi risali učenci take predmete po predlogah! Tako risanje je sicer zdajpazdaj na mestu. Učenec vidi, kako mora biti taka risba izvršena, kako je risal tisti, »ki je znal«. Če tudi v teh redkih slučajih mora pokazati učenec, da dela kolikortoliko samostojno in s polnim razumevanjem svoje naloge. Risbo naj naredi torej večjo ali manjšo, izpremeni naj posamezne dele, ali pa naj nariše po vzoru dotične predloge podoben predmet.

Najbolje pa je, da rišejo učenci po naravi. Sami naj izmerijo potrebne razsežnosti na dotičnem predmetu, sami naj določijo primerno merilo itd. Risanje po naravi se vrši prav v tistem redu, ki sem ga omenil v drugem razredu. Najprej naredi učenec prostoročen narisek dotičnega predmeta v enem ogledu, ali v dveh, pa tudi v treh ogledih, če je to potrebno. Zatem izmeri vse potrebne razsežnosti in zapiše merska števila v narisek. Naposled izvrši risbo s svinčnikom, tušem in — ako je mogoče — z barvo. Če bi hoteli tako narisati prav mnogo predmetov, bi ne izhajali s časom. Zato bodi učitelj zadovoljen, če mu naredi učenec nekaj takih izdelanih risb, o drugih predmetih pa prostoročne skice.

Za risanje po naravi je treba predmetov ali vsaj uzorcev. Priden učitelj kmalu nabere takih stvari. Marsikaj preskrbi šola, nekaj prinesejo tudi učenci. In če nariše učenec načrt škatljice za užigalice po naravi, je to več vredno, nego komplicirana risba, ki jo je risal po predlogi, ne da bi se zavedal, kaj pomeni ploha črt in črtic, ki jih je z velikim naporom spravil na papir. Sicer je pa v šoli vse polno izdelkov, ki lahko rišemo po njih. Narisati je n. pr. ogel risalne deske, da se vidi, kako je zvezan prirobek s tablo. Prav tako lahko narišemo kos stola, pozneje pa tudi ves stol, da bi uporabil risbo mizar. Učenec naj gre v podstrežje in naj nariše kak del ostrešja, ogleda naj in nariše, kako je sestavljena oknica, skicira naj zidan steber v ograji, nariše naj načrt kakšnega predmeta, ki bi ga lahko sam izdelal itd. Predmetov za risanje ni premalo, pač pa je pridnemu delavcu premalo — časa.

(Dalje.)

MIRO ŠIJANEC, MARIBOR:

JEZIKOVNI POUK IN DUŠESLOVJE.

„Sermo hominum mores et celat et indicat idem.“

(Govorica človeška prikriva kakor tudi razodeva mišljenje.)

(Dalje.)

Skladnost ali podobnost notranje jezikovne oblike omogoči razumevanje jezikovnega občevanja kljub različnosti osebnih predstav. Ako si hočemo osvojiti kak jezik, si moramo prilastiti njegovo specifično naziranje. Učitelj, posebno učitelj jezikov, se mora vglobiti v način in navado otrokovega mišljenja; on mora znati misliti v otrokovem jeziku, on se mora uživeti v duh jezika, če hoče otroka razumeti in če hoče, da otrok njega razume. Duh je, ki si ustvarja jezik! A koliko izrazov imamo Slovenci n. pr. na pedagoškem in dušeslovnem polju, o katerih lajik, pa tudi učitelj (odkritosrčno rečeno) šestokrat razume le osnovni pomen v sestavi! Koliko težkoč dela tujcu pojmovanje naših dovršenih in nedovršenih ter ponavljalnih glagolov! Kako težko je razumevati in učiti abstraktna imena! In kje so še tisti, ki spretno rabijo tenje (nuance) izrazov za — čustva! »Potentia animae est proximum principium operationis animae.«

Druga oblika ali drug način za možnost jezikovnega razumevanja biva kljub individualnemu pomenu jezikovnega izraza v splošnem shvatanju individualnih predstav, ki so tega (izraza) podlaga. Velika je razlika v smislu, kakor ga ima n. pr. čin (Tat, Rang), delo (Arbeit, Werk), zakon (Gesetz, Ehe), trak (Band, Strahl), in kakor se rabi. Temu ali onemu človeku je ta ali ona beseda bolj navadna, priročna, tako da z lastno besedo še ni kar dano razumevanje individualnih predstav sodruga. Vendar pa more ista beseda v prenesencu, sličnem ali obraznem (rus. = bildlich) smislu biti razumljiva, tako n. pr. če govorim o »vezi«, »daru«, »žrtvi« »srcu«. V tej obrazni rabi se odlikuje eden element, ki je občen vsem drugim različnim, individualnim shvatanjem besede; zatorej ima ta beseda isti občni pomen, katerega razumejo mnoge druge osebe. Ta občni pomen je osnovni pomen besede. Za jezikovno izkušnjo posameznika je ta pomen občen in zatorej naglašeni element v različnih individualnih, osebnih predstavah, ki se vežejo z dotično besedo v posameznih slučajih vporabe. **Občni pomen** odnosnih elementov in sestavin se iz primernege števila individualnih shvatanj na isti način razvija. Mi se učimo n. pr. rabo rodilnika ter pri tem spoznamo, da je genitiv v vseh osnovnih slučajih besedna oblika, ki pomeni neko vez, odvisnost, vir ali mér dejavnosti ali stanja, kakor nam sicer že beseda »rodilnik« sama kaže nekako sovisje. Tako spoznamo: svojilni,

kakovostni, izvirni, predmetni, kolikostni in délni rodilnik itd. Izmed vseh teh različnih pomenov, ki tvorijo in obsegajo večji ali manjši krog posameznih izkušenj, se končno odlikuje eden element, ki je vsem slučajem lasten, torej občen, poleg katerega stopijo drugi individualni elementi bolj v ozadje ali celo otemnijo. — To nedoločno, nejasno shvatanje, ki prezre razlike, ker se jih ne zaveda, to vobče- nje je podobno primitivni tvoritvi jezika. Sprva ima vsaka beseda, katere se otrok uči, individualen, sebi ustvarjen pomen, ker znači neposredno ustvarjeno zaznavo, s katero je zvezana. Da pa beseda znači tudi kaj občnega, da rabi tudi za večji krog prikazni, ki so le količ- kaj podobne prvotni zaznavi, to pa izvira odtod, ker otrok razlik ne shvata, ali ker razpolaga čez malo izrazov in zato rabi isto besedo tam, koder občni znaki ali slične poteze na predmetih in dejanjih vzbude čutno zaznavo. Kolikokrat opazujemo, da otrok vsakega moža na ulici kliče »ata« ali »stric«, da so vse osebe v uniformi, tako uradniki, pismo- noše itd. vojaki. Pa tudi učenci in celo odrasli pridevajo novim predmetom, ki jih zrejo prvič, imena znanih, četudi v posameznem različnih pred- metov. Psihološki ta dušni pojav tolmačimo tako, da vsled občnih znakov poznejša zaznava vzbuja in reproducira prejšnje; hkrati pa se v zavesti obnavljajo z njimi združene motorične in akustične jezikovne predstave. Našo razlago o omenjenem jezikovnem postopku nam potrjuje dejstvo, da je pomen prvotnih jezikovnih korenov nedoločen ter občen, in da se je šele sčasoma opredelil in uvrstil z ozirom na posebnost (specializiral). Istino te trditve pa nam kaže tudi opazovanje na otroku. Otroku smo mnogokrat pokazali to in ono, n. pr. cvetlico, ter smo kazaje na predmet izgovorili besedo »cvetlica«, in otrok je ponavljal za nami. Iz ponovnih, večkratnih občutov pri slišanju in izgovarjanju te besede pa se je razvila a k u s t i č n a i n m o t o r i č n a j e z i k o v n a predstava; ta pa je zdru- žena z mnogimi posameznimi k o n k r e t n i m i predstavami o cvetlicah, ki imajo poleg različnosti vendar tudi gotove skladne znake. Pri vsaki naslednji zaznavi kake cvetlice pa se obnavljajo ali zopet proizvajajo (reproducirajo) predstave po prejšnjih sličnih zaznavah ter se z njo zdru- žijo, ne da bi svojstva posebnosti jasno stopile v zavest. S temi predsta- vami pa se obnavlja tudi, če ima otrok dovolj prilike in vaje, z njimi zdru- žena p r e d s t a v a o b e s e d i, zaradi česar novo prikazen lahko ime- nujemo »cvetlica«.

Dušeslovje in opazovanja na otrocih dokazujejo, da motrenje kon- kretnih stvari in naziranje ni prirojeno, ampak da se ga otrok, pa tudi tak odrasli, ki je slep prišel na svet, a je zadobil vid pozneje, da se ga mora vsakdo še le priučiti. Je pa tudi seveda mnogo besed, ki ne značijo reči, razmerja in mere. Poleg zunanjega sveta biva tudi notranji svet, to je dušni (seelisch) in duševni (geistig), in mnogi izrazi dušeslovja nam slu-

žijo za označenje dogodkov našega notranjega življenja. Ti-le imajo to posebno svojstvo, da so samo relativno izraz naše notranjosti, dočim so predmeti zunanjega sveta navadno mnogim opazovalcem dostopni in uslužbeni. Vsled tega je mogoče, da različne govoreče osebe z isto besedo pač isti predmet (notranjega sveta) značijo, da pa s to in isto besedo malo istovetnih (identičnih) predstav vežejo. Komaj se najmeta dve osebi, ki bi imeli absolutno enake zaznave in ki bi z isto besedo družili enako svoto znakov ali predikatov. Kar povem, ni vselej to, kar menim povedati; zaradi tega še nisem idijot, če mi kdo reče, da ga ne razumem. In če isti človek isto besedo rabi kakor jaz, tedaj je trenutna vrednost, slučajno tedanje stališče, raz katerega motrim in rabim besedo, skoro malokdaj isto kakor v prejšnjih slučajih. Kakor jaz, tako tudi druge osebe z eno in isto besedo družijo različne predstave ali ta ali oni zmisel. Kar se torej tiče **a b s t r a k t n i h p o j m o v**, to je takih, ki se ne naslanjajo na občutno naziranje, opazujemo, da se **z o p e t n a p r o i z v a j a** (reprodukcija) **n a n a š a n a p o s a m e z n e s l u č a j e i n p o l o ž a j e**, v katerih je otrok ali odrasli že mnogokrat razumel besedo.

II. Čustvene prvine v jezikovnih predstavah.¹

Čut, čutilo, občut, občutek, čutenje, čuvstvo, te in druge besede iz iste korenine imajo (žal, tudi na znanstvenem polju) jako različne, nejasne, nestalne pomene. Določiti pa moramo besedi pomen, predno jo v svrhu razumevanja rabimo.

Č u t i l o je organ, telesno orodje, telesna priprava, s katero čutimo in občutimo; **č u t** pa je moč, zmožnost ali sposobnost čutila za zaznavanje. Razločevati moramo tudi: zunanji čut, notranji čut, čut za lepo, blago itd. Ločiti moramo tudi **o b č u t** in **o b č u t e k**. Občut (sensatio, Empfindung) je delo naše duše, ki se rodi iz delovanja čutil, iz vtisa ali mika; **o b č u t e k** je »predmet« občutenja po občutu, uspeh ali proizvod (effectus) njegov. **Č u v s t v o** (Gefühl) je samo v naši duši in ne izvira od drugodi. Tudi so čuvstva v naši oblasti in, dasi jih ne moremo vselej kar svojevoljno premeniti, vendar jih moremo s svojo krepko voljo ali zadržati, ali povečati, ali oslabiti. Občutke delimo z ozirom na predmet, ki se javi, lahko v **n o t r a n j e** in **z u n a n j e**. Prvi nam naznanjajo samo neko stanje našega telesa; notranjih občutkov se zavedamo popolnoma, ko se zavedamo svojega telesa. Zunanji občutki se rodé, ko vpliva zunanji predmet na naša čutila, ali: postajajo iz mikov ali vtisov. V zunanjih občutkih se nam javi svet; vse pa, bodisi iz tega ali onega čutila, enovito ali sestavljeno, vse je občutek. — Ako pa zaznamo v občutku več predmetov, združenih znakov, ako so ti posamni znaki v trdni skupnosti, da

¹ Primerjaj »Dušeslovje«, spisal Fr. Lampe.

tvorijo celoto, tedaj imenujemo tako duševno enoto *n a z o r*. Umevamo, da iz notranjih občutkov ne postane nazor, ampak iz zunanjih; umevno pa je tudi, da nazor kot podoba v tem pomenu ni bistveno različen od občutkov. V nazoru je en korak dalje od našega spoznavanja: v občutkih je najprej ozir na naše duševno stanje, v nazoru pa biva posebno ozir na zunanji istiniti predmet.

Karkoli spoznavamo, ozira se na take, sedaj omenjene pojave; ta vrsta pojavov je prvotna, ker je začetna, ker vse spoznavanje naše iz njih izvira, ker se kaže najprej na duševnem pozorišču in ker se dá iz njega mnogo drugega izvajati. — Drugi pojavi so sicer s prvimi zelo sorodni, zdí se, da so jim vseskozi enaki ali vsaj podobni. Toda razlike so te: z njimi ravnamo dokaj svojevoljno, samolastno, obdržimo jih ali odžegnemo, združujemo z drugimi, delamo nove vrste in skupine itd., dočim se nam predmeti prvotnih pojavov javijo tako, da duša sama ne deluje ž njimi kar nič samostojno ali samovoljno. (Kar n. pr. vidim, ne morem izpremeniti z vidom.) Pojavi druge vrste so *p r e d s t a v e*. Dalje nahajamo pojave, ki izvirajo ali izhajajo iz predstav, s katerimi so nekoliko sorodni, a se vendar bistveno od njih ločijo: imenujemo jih *p o j m e*. Pojmi se tudi združujejo in ločijo, a ne svojevoljno, marveč po določenih zakonih.

Vsi občuti nam kažejo nekaj *o b č n e g a*, kar imajo sami, po čemer jih moremo ločiti od drugih duševnih pojavov. Naše zaznavanje je v tem tako natančno, da navadno in praviloma hitro loči občut od predstave in od drugih pojavov. Poleg tega pa imajo občuti mnogo *p o s e b n o s t i*. Ker se nahajajo iste posebnosti pri mnogih občutih, delimo občute v več vrst. (N. pr. bolečine so tudi pravi telesni občuti. Tako pravimo, da nas boli glava, oko, želodec. A nekatere bolečine: lakota, žeja, trudnost, slabost in enaka telesna stanja nimajo določenega mesta.) A duševni pojavi niso ločeni med seboj kakor fizični, marveč v duševnih pojavih vidimo delovanje, v delovanju pa se spajajo največkrat razni predmeti in znaki v enoto ali vsaj v skupnost, seveda vse po določenih zakonih. Iz tega, kar smo rekli do sedaj o občutkih, ni težko razvideti, zakaj veljajo za-nje drugi zakoni, kakor veljajo v naravi. Preminjevanje, gibanje, združevanje in ločenje občutkov se godi drugače zato, ker delujejo tu drugačne sile, ker delujejo v drugačni substanciji.

Poleg takih pojavov zaznavamo še druge; zavedamo se tudi delovanja in prizadevanja, da bi nekatere spoznane predmete (stvari) tudi imeli, si prilastili, obdržali, s seboj združili; zavedamo se pa tudi smotrenega gibanja proti, da bi se nekaterih predmetov, kakega stanja, kake misli, kakega neuspeha itd. iznebili. Ti pojavi nam kažejo naše *t e ž e n j e*, z a a l i p r o t i, po izvestnem predmetu, a se ločijo vseskozi od spoznavanja. Vsled teženja in protigibanja pa nastane čuvstvo.

Toliko je bilo treba poprej povedati, predno začnemo obravnavati zaznave, občutke in čuvstva v jezikovnem oziru.

Vpliv občutkov in čuvstev na predstave in njih tok je ena najvažnejših prikazni duševnega življenja. Da razvidimo, na kakšnem mestu so občuti med drugimi duševnimi pojavi, preudariti moramo človeka sploh. Človek ni bitje samo iz sebe, ampak nastane, začne biti, izhaja od drugih bitij. *O r g a n s k a m o č* — duša deluje in si napravlja telo. Kadar pride človek na svet, takrat začne duša še drugače delovati, zato, ker tudi svet na njo deluje. Otroku so se sedaj odprla vrata in okna, skozi katera more opazovati zunanji svet. Ako se delovanje, spoznavanje, ni začelo iz duše same, začelo se je iz medsebojnega delovanja duše in zunanjih predmetov. Kajti za nas so duševni pojavi pred fizičnimi. Ker deluje v občutu na dušo zunanji predmet, zato ga moremo res spoznavati, moremo ga doseči ali sprejeti. Vsled tega se moremo občutkov zavedati, to se pravi, vedeti moremo, da imamo res občutke, in pa katere ter kakšne imamo. Moremo jih opazovati po kakovosti in količnosti, moremo se z njimi pečati. Posebej se moremo tudi sami sebe zavedati, ko imamo občutek: vsled tega imenujemo ta ali oni občutek svoj občutek. Tudi mi in naša duša posebej smo stvari med drugimi stvarmi, predmeti med drugimi predmeti, ki delujejo drug poleg drugega. Ako n. pr. preudarjam svoje občute, ne morem jih preudarjati, da ne bi hkrati imel tudi samega sebe, svojega »jaz-a« pred očmi: kajti gledam, slušam, govorim... jaz. Kadar kaj občutimo, zavedamo se popolnoma, da je isti občutek del ali moment v našem duševnem življenju zato, ker je vseskozi združen z drugim našim duševnim življenjem. Ko preudarjamo nekatere svoje občute, mi odrasli, ki se zavedamo sami sebe, ki ločimo telo od duše: ne moremo drugače občutiti, kakor da občutimo hkrati tudi svoje telo ali del njegov. To je kaj važno v občutih. Vsled tega moremo občute ne samo natančno ločiti, ampak spoznati moremo pred vsem svoje telo.

Druga posebnost v občutih je, kakor smo že omenili, da imajo neko kakovost, in sicer imajo cele vrste pojavov enako kakovost. Kakovost je nekaj popolno prvotnega, določnega in za nas neizpremenljivega.

Tretja posebnost v občutih je količnost. Kar občutimo, to ima določene meje. Sicer se zavedamo pojma količnosti šele takrat, kadar primerjamo predmete med seboj, toda zaznavamo jo v občutih.

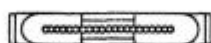
Četrta posebnost, ki pride v čustvovanju najbolj v poštev, je ta: da nam je včasih prijetno, včasih neprijetno, včasih pa nerazločno, ko občutimo. Zato pravimo, da ima občut svoj ton ali naglas. Vsak občut je nekoliko naglašen in sicer na prijetno ali na neprijetno stran. V raznih občutih je tudi kaj različen naglas. Največ je vidnih in slušnih občutov, ki niso ne prijetni, ne neprijetni. Da bi bil kak občut čisto

brez naglasa, to je težko trditi; bolje si pač mislimo, da je le nižja stopnja naglasa; ker pa nanj ne pazimo, se ga tudi ne zavemo. Nemogoče seveda ni, da bi ne bilo kje nekake nerazločne točke (Indifferenzpunkt). Ta posebnost je za nas in naše življenje zelo važna. Prav ta nas goni do novih in novih občutov, prav ta nas oživlja in nam ohranja krepost in delavnost. Kaj je prijetnost ali neprijetnost, tega ni težko razložiti; toda iz katerih delov sestoji, tega ne vemo, to je zopet prvinsko (elementarno).

Različno je pa tudi naše z a z n a v a n j e o b č u t n i h v r s t. Govorimo o naglasu občutov in o naglasu predstav, vsled katerega zadobe predstave nekaj subjektivnega v zmislu občutnih vrst. Semkaj spadajo tudi estetična čustva ali (nekateri) čut za lepo, in intelektualna čustva, ki spremljajo potek predstav. Sodelovanje čustev pri poteku predstav izvira iz neskladnosti (Inkongruenz) med predstavo in čustvom pri predstavi, t. j. v istem psihičnem tvorju (Gebilde) se ni jakosti in jasnosti čustvenih prvin (Gefühlselemente) v drugi meri zavedamo kakor pa objektivnih prvin pri zaznanju občutov (Empfindungen) in predstav. Zaradi te neskladnosti more po okoliščinah; ali čustveni naglas ali pa predmetna vsebina predstav toliko v ozadje stopiti, da eden ali drugi čimtelj iz zavesti izgine. Iz tega pa sledi važna prikažen, da oba, čustveni naglas in vsebina predstave, ne stopita vselej istočasno v zavest. Pri spominskih predstavah čustvo navadno prednjači, dočim pri zaznavah objektivnih predstav sledi. Če tedaj pri spominjanju na kako psihično vsebino prvine čustev v zavest stopijo, predno še se zavedamo prvine predstav, tedaj nastanejo ona čudna razpoloženja dobre ali slabe volje (Stimmungen), katerih si ne moremo prav tolmačiti. Tako n. pr. pravimo, če gre za predstavo kake besede, »beseda mi je na jeziku«. Zraven še občutimo neko napetost in potem olajšavo čustva. Pri spominjanju, pri spoznavanju in zopetnem spoznanju prednjačijo taka čustva napetosti in celo ona posebna čustva, ki smo jih v sličnih slučajih imeli, predno stopi v zavest vsebina predmeta (objektivna vsebina). Ostanajo li čustva v zavesti tudi potem, ko so objektivne prvine predstave že izginile, tedaj se kažejo ravno tako v razpoloženju dobre in slabe volje kakor pri spominjanju pred zavedanjem objektivnih predstav.

Ta občni zakon o zvezi objektivnih predstav se kaže tudi pri individualnih predstavah, iz katerih se poraja občni pomen besede. Večje število takih predstav zaradi »tesnosti zavesti« ne more istočasno jasno v zavest stopiti. One predstave se porajajo tako slabo, njih nastop je tako kratek, mimogredoč, da se jih ne moremo zavesti po objektivni vsebini, ampak vsled njihovega naglasa. Vsled čustvenega naglasa, kj je občni individualnim predstavam, se izraža njihova zveza z enim elementom (predstav), ki se kot vsebina občne predstave iz njih izloči ter namesto vseh nastopi. »V tem čustvenem naglasu se zavedamo osnovnega pomena besede kot enote individualnih pred-

s t a v.« (Wundt.) Čustveni naglas odgovarja č u t u o p o j m i h (Begriffsgefühl), ki je zavest občnih pojmov, kakor Wundt trdi, ter dokazuje trditve, da se pojmi o besedah (Wortbegriffe ne morejo predstavljati, ampak le čutiti. V čustveni vrednosti predstav o besedah tiči poetična moč besedi in njih metaforična splošnost za različne izraze, kakor so n. pr. pot, cvet, srce; v njihovi čustveni vrednosti tiči govorniška sila besedi in primerov, ki poslušajočo množico navdušujejo, ne da bi se zavedala objektivne vsebine, ki se pravzaprav v besedi nahaja. Znana izkušnja uči: čim bolj se čustveni naglas kake predstave o besedi odlikuje, čeprav na škodo objektivne vsebine (predstave), tem gladkeje nam teče jezik, tem lažje in močnejše se vrši jezikovno, govorniškoroazumevanje. (Dalje.)

—k.:

PODROBNI UČNI NAČRT ZA PRIRODOPISJE.

Ko podajam podrobni učni načrt za prirodopisje, ne morem, da ne bi dodal nekaj opomb.

Ko sem priobčil podrobni učni načrt za zemljepisje, nisem mislil na nadaljevanje pričetega dela. Zato mi je bilo vseeno, kako označim prvo geografsko enoto (Slov. gorice).

Ta načrt se opira na krajevne razmere. Tem primerno ne morem govoriti obširno o vinarstvu, temveč le o trsju na vrtu. To v pojasnilo!

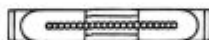
Kadar mi je obravnavati manj obširno snov, ponavljam več časa ko sicer. Dasi imam le devet tednov v četrtletju, vendar se mi prigodi, da jih nimam niti toliko. Kaj tedaj? Tedaj strnem dve nalogi v eno.

V kratkem sem razvrstil prirodopisno snov tako-le: Pomen rudništva, rastlinstva, živalstva; živali na kmetiji; varstvo živali; od živali imamo gnoj; ta boljša prst; v prsti rasejo: hmelj, trave, gozdne rastline; živali, rastline, rudnine v morju in tujih deželah (v zemljepisju: Amerika, Azija in Avstralija); sadno drevje (povzetek tega, kar učenci med letom gledajo); varstvo rastlin. — Človek; prva pomoč ob nezgodah; skrb za otroka, bolnika; vrt (povzetek).

	Teden	1. leto	2. leto
1. četrtletje	1.	Pomen rudništva	Človekova okostnica
	2.	Pomen rastlinstva	Kosti
	3.	Pomen živalstva	Mišičevje

	Teden	1. leto	2. leto
1. četrtletje.	4.	Živali pri kmetiji	Živčevje
	5.	Hlev za govedo	Skrb za kosti, mišičevje in živčevje
	6.	Vzreja telet	Oko in vid
	7.	Svinjereja	Uho in sluš
	8.	Perutninarstvo	Druga čutila in drugi čuti
	9.	Varstvo živali	Skrb za čutila
	10.	Ponavljjanje	Ponavljjanje
	11.	Ponavljjanje	Ponavljjanje
2. četrtletje.	1.	Važnost gnoja	Organi v ustah
	2.	Hlevski gnoj	Zobje
	3.	Ravnanje s hlevskim gnojem na gnojišču	Iz ust v želodec
	4.	Gnojnica	Črevo in njega žleze
	5.	Umetni gnoj	Skrb za prebavila
	6.	Prst	Dihala in dihanje
	7.	Hmeljarstvo	Skrb za dihala
	8.	Travništvo	Krvni obtok in skrb za njega prav
	9.	Gozdarstvo	Ledvice in koža ter skrb za oboje
	10.	Ponavljjanje	Ponavljjanje
	11.	Ponavljjanje	Ponavljjanje
3. četrtletje.	1.	Polenovka	Prva pomoč ob nezgodah
	2.	Kavovec	Prva pomoč ob nezgodah. Nadalj.
	3.	Opice	Hrana za otroka
	4.	Bombaževce	Gojenje otrokovega telesa
	5.	Velblod.	Bolezni otrok
	6.	Oprašba	Soba za bolnika
	7.	Volk	Postelja za bolnika
	8.	Rastlinsko življenje	Postrežba bolnikom

	Teden	1. leto	2. leto
3. četrtletje.	9.	Zlato	Kužne bolezni ljudij
	10.	Ponavljanje	Ponavljanje
	11.	Ponavljanje	Ponavljanje
4. četrtletje.	1.	Sorte sadnega drevja	Vrt
	2.	Nakup sadnega drevja	Uta ali hladnica
	3.	Sajenje	Čebelarstvo na vrtu
	4.	Oskrbovanje vsajenih dreves	Sadno drevje (pritlikovci)
	5.	Oskrbovanje odraslega drevja	Trsje
	6.	Gnojenje sadnemu drevju	Jagodičevje
	7.	Škodljivci sadnega drevja	Zelenjadne rastline
	8.	Obiranje in spravlanje sadja	Lepotične rastline
	9.	Varstvo rastlin.	Vrtnice
	10.	Ponavljanje	Ponavljanje
	11.	Ponavljanje	Ponavljanje

KNJIŽEVNO POROČILO.

OCENE.

Ernst Heywang: Die Arbeitsschulidee in der einklassigen Volksschule. (Zal. E. Wunderlich, Leipzig — 3 Mk.) Pri nas živimo v malih razmerah; zato — pravijo — da za te naše razmere nikakor ni vsa tista »novotarija«, ki jo terjajo pedagogi po svetu. Pretežna večina naših šol je po deželi; za te — pa spet pravijo — ni prav nič treba tistih rokotvornosti, kakor jih pridigujejo reformerji in zastopniki delovne šole, ki delujejo največ po mestih in po krajih, kjer odpirajo — če radi ali neradi, pa vsaj lahko — starši in občine svoje mošnjičke, da se proizvajajo in preskušajo ideje. — Res je to! Kerschensteinerjevi načrti se pri nas ne bodo uveljavili, pa če bi se kdo celo potezal zanje; še ideje njegove ostanejo le ideje. Več sreče bo imel gotovo Scharrelmann, zakaj po njem je pot prosta, in to je vedno dobrot. »Tam, za tem hribom leži dežela, kako prideš tja, je tvoja stvar« — je dobrodošlo vsakomur, ki mu ni do izvoženih cest. — To sem hotel povedati naprej, ker karakterizira knjigo, ki bi jo rad priporočil slovenskemu učiteljstvu. Zlasti 1. pogl. »Vom Unter-

richten im Allgemeinen« je imena vredno. Napisal ga je mož odprtega srca z ljubeznijo do otrok in do učitelja. Do tega posebno. Idealist je ta učitelj, ki pa živi na zemlji, gleda bistro in stopa pogumno v opoziciji proti konservatizmu in proti opoziciji sami. Veselje bi imeli pa celo konservativci - pedantje nad njim, zakaj proti manualizmu je; samo, da to veselje ne bi trajalo dolgo, zakaj za svobodo je! — Knjiga ima tudi izdelane učne slike iz vseh predmetov, z vseh stopenj; samo, da za posnemanje ne. In to mi najbolj ugaja: čim manj bo producirala šolska literatura »vzornih učnih slik«, čim manj bo izdajala »navodil za pouk« in »razdelitev učne snovi«, toliko boljše bo za šolo. Pustite celino, naj jo orje učitelj sam; sam naj si ureže palico, s katero gre na pot! In to vse dopušča v polni meri Heywang; da ni popolen, pa je tako malo krivda njegova, kakor je naša nepopolnost naša krivda. Pav. Flerè.

Milan Pugalj: »Mimo ciljev«. Knjižnica »Slovenskega Ilustrovanega Tednika«, II. zvezek. V Ljubljani, 1914. M. 8° 180 str. Vež. 2 K 50 v. Po zunanosti prikupna ta knjiga obsega 10 črtic, od katerih omenimo pred vsem noveleto »Zanešeni«, povestico »Zemlja sveta« in skico »Labud poje«. Tudi »Helena« je snovno zanimiva in originalna. Jezik je lep in domač. Želimo knjigi prav mnogo odjemalcev.

NOVOSTI.

Žganje je naslov brošuri, ki je izšla že v drugi izdaji v zalogi Sv. vojske v Mariboru. V poljudni besedi pojasnuje škodljiv vpliv žganejpitja, razširjenega žalibog tudi v naših krajih, da vsled njega pešajo duševne, telesne in gmotne sile našega ljudstva. Želeti je, da bi jo dobila v roke mladina, zlasti ob izstopu iz šole. Cena komadu 10 vin. 100 izvodov 9 K. Maribor, Cirilova tiskarna.

Alkohol in mladina je takisto že v drugi izdaji izšla brošura, katero najtopleje priporočamo razširjevanju med šolsko mladino. Darilo naj bi bilo pri razdelitvi odpustnic. Komad 6 vin. 100 komadov 5 K. Maribor, Cirilova tiskarna.

Razpis umetniške nagrade. Da se okrase slovenske hiše s slikarskimi umotvori slovenske duše, narodne lepote in domačega čara, se je odločilo založništvo »Slovenskega Ilustrovanega Tednika«, da izda **serijo žanrskih slik iz slovenskega ljudskega življenja**. Kot prvo tako sliko hoče izdati za Novo leto 1915 žanrsko slikarsko umetnino **iz kmečkega življenja koroških Slovencev**. V to svrhu razpisuje podpisano založništvo n a g r a d o 600 (š e s t o) K za najboljšo žanrsko sliko iz ljudskega življenja koroških Slovencev. Slika bodi **veselega značaja** in predstavljaj n. pr. prizor narodne šege, navade, zabave, svatbe, žeganja, veselice, plesa pod lipo i. p. Uporabijo naj se **narodne noše** sedanje ali pretekle dobe. Tekme se morejo udeležiti **slovenski umetniki**. Slika, ki ji prisodi umetniška jury, pomnožena z založnikom in urednikom »Slovenskega Ilustrovanega Tednika, n a g r a d o 600 (š e s t o) K, preide v **neomejeno last založnika »S. I. T.«**, ki izda po njej v najboljši tehniki izvršeno **barvasto reprodukcijo** v merilu **40/50** cm kot nagrado naročnikom »S. I. T.« Original slike bodi torej izvršen vsaj v merilu **80/100** cm. Slike za to tekmo je poslati na naslov uredništva »S. I. T.« **najkasneje do 1. oktobra 1914**. V Ljubljani dne 10. julija 1914.

Založništvo in uredništvo »Slovenskega Ilustrovanega Tednika«.

RAZGLED.

Pedagoški paberki.

Kdaj naj se uči dete čitati? Odgovor: Kadar se detetu samemu zbudi želja po čitanju. To je seveda individualno in praktično nemogoče. Jaz zaradi neke operacije nisem šel s 6, ampak še le s 7 leti v šolo. Toda čitanja sem se med 6. in 7. letom naučil doma od svojih starejših sester, ki so hodile v šolo. Mojemu prvemu dečku se je zbudila želja po čitanju, ko je bil star 5 in pol leta, v šolo pa je začel hoditi tri četrt leta pozneje. Nisem mu hotel doma pokazati črk, da mu ne vzamem zanimanja za šolo. Da ga nekoliko zadovoljim, pokazal sem mu številke. Tudi moj drugi dečko je pred 6. letom želel poznati črke, a tudi on se je zadovoljil s številkami in bo se čitanja učil še le v šoli. V teh slucajih se je torej želja po čitanju zbudila pred šolsko dobo. Priznavam pa, da bi mogoče bilo zdraveje, če se dete uči čitati še le v 7.—8. letu, kakor je sploh v vsej vzgoji neprecenljive vrednosti zadrževanje preneglega razvoja. F. V.

Historiška risarska razstava se bode uprizorila letos v Berlinu in sicer kot del šolske razstave. Ta razstava naj bi podala historiške in psihološke temelje risarskega pouka in njega razvoj od začetka 19. stoletja naprej, naj bi pokazala pota, po katerih so skušali učitelji razviti v učencu opazovalno in predstavno zmožnost, in ustanovila, kako so vplivali pedagoški in umetniški nazori na risarski pouk. Tudi ima razstava oceniti delo onih mož, ki so spremenili risanje v disciplino, ki na psihološkem temelju skuša doseči vzgojni smoter. Razstava bi imela te-le oddelke: A. Risanje kot splošno izraževalno sredstvo (Diluvialni človek, prirodni narodi, primitivni narodi, otroške risbe, karikature, risbe slavnih mož. Psihologija.). B. Risanje in risarski pouk do l. 1800. (Egipčani, Grki, Rimljani, renesansa, risbe starih in novejših mojstrov do leta 1800.) C. Risanje in risarski pouk od l. 1800. 1. Risbe novejših mojstrov od l. 1800. 2. Ilustrovani učbeniki. 3. Starše ročne predloge. 4. Starše stenske predloge. 5. Učna sredstva. 6. Sredstva za risarski pouk. 7. Risarske in slikarske potrebščine. 8. Dijaške risbe, ki ponazorjujejo starejše učne metode: a) zbirke zavodov, b) zbirke posameznih razredov. 9. Slike najbolj znanih metodikov. Rokopisi in vzorci iz njih risarske prakse. 10. Razne slike o risarskem pouku.

Jezikovne črtice.

Dvojni akuzativ v novi slovenščini. »To snov se predela ter se jo položi potem nazaj v predalček.« Podobnih stavkov čitamo dandanes po vseh listih. Analizirajmo stavek: »to snov se predela!« Predikat: »predela«. Subjekt (kdo ali kaj?) je skrit. Objekt (koga ali kaj?): »s e« in »t o s n o v«. Torej dva tožilnika v stavku. »Se« je povratni zaimek in nanaša dejanje na stavkov subjekt. Kaj pa pomenja drugi objekt »to snov«? Ali se isto dejanje (»predela«) nanaša na dva različna predmeta? Nikakor ne! Ampak stavek je pogrešen, je krivo narejena trpna oblika. Pravilno bi se moral stavek glasiti: »T a snov se predela ter se položi potem nazaj v predalček.« V drugem delu je »jo« potem odveč, ker je »ta snov« skupni gramatikalni (ne logični) subjekt. Tako se zdi vsaj meni, ki nisem filolog, a si domišljujem, da sem si ohranil še nekaj jezikovnega čuta iz kmečke hiše. Pa bi utegnil kdo ugovarjati: Glagol je: »se predela«, kakor »veseliti se«, »bati se« in drugi povratni glagoli. Toda tudi to ne drži. Tudi v povratnih glagolih je »se« pravzaprav objekt v tožilniku, drugega tožilnika pa povratni glagoli nimajo ter niso nikdar transitivni. Ta dvojni akuzativ so k nam zanesli žurnalisti, ki v naglici dostikrat ne

vedo, kako se v slovenščini izraža trpna oblika. Toda v znanstvenih listih naj se to ne piše!

F. V.

Skrb za obrambo mladine.

Kaj naj bi se storilo s slabcumneži. V Leedsu je govorila gospa Burgwine o tem vprašanju in nasvetovala, zapreti slaboumne v asilih kakor blazne. K temu silijo zlasti narodno-gospodarski oziri. Število porodov je pri slaboumnih dvakrat tako veliko kakor pri normalnih. Ali to potomstvo najdemo v asilih, ječah, ubožnicah; njih vzdrževanje torej zahteva mnogo več nego če bi slaboumnež hranili v delavskih kolonijah, ločene po spolu. Ne imeli bi potomcev, bili bi srečnejši in njih sorodniki ne bi imeli skrbi. To mnenje podpirajo vsi eugeniki in učiteljski listi.

Srednje in višješolski vestnik.

Poljski vseučilišni tečaj v Tešinu se vrši od 3. do 25. avgusta. Predavali bodo: 1. Dr. Jan Kasprovič, prof. univ. v Lvovu: Prometeizem v poeziji. 2. Dr. Bujvid Odon, prof. univ. v Krakovu: Društvena higijena. 3. Dr. Buzek Jozef, prof. univ. v Lvovu: Razvoj šolstva v pruskem delu Poljske od l. 1772. do danes. 4. Dr. Glabinski Stan., prof. univ. v Lvovu: Ekonomske teorije v Poljski. 5. Dr. Grabski Stanko, prof. univ. v Lvovu: Društvene spremembe na vasi. 6. Kapalka Fran, član Sokola v Lvovu: Pomen iger in zabav v fizični vzgoji otrok. Praktične vaje. 7. Dr. Klodzinski Adam, prof. realke v Krakovu: a) Pojem zgodovine, nje cilj in zadača. b) Poljska Šlezija. 8. Dr. Majhrovič Fran, dež. š. nadzornik v Lvovu: Črtice iz zgodovine vzgoje s posebnim ozirom na poljsko vzgojo. 9. Majerski Stanko, ravnatelj ženske gimn. v Lvovu: Geografija poljskih dežel. 10. Dr. Panek Kazimir, docent univ. v Lvovu: Fiziologija in higijena fizičnih vaj. 11. Dr. Prasecki Evgen, doc. univ. v Lvovu: Najnovejši cilji fizične vzgoje. 12. Popiolek Fran, prof. gimn. v Tešinu: Narodni pokret v Šleziji. 13. Dr. Raciborski Marijan, prof. univ. v Krakovu: a) Rastlinstvo v ekvat. deželah. b) Sprememba in dednost v rastlinstvu. 14. Dr. Rupert: Poljsko rastlinstvo. 15. Likorski Valerijan: Fizična vzgoja mladine v Galiciji. 16. Skočilas Ludvig, prof. gimn. v Lvovu: 1. Nedostatki skupnega čitanja. 2. Kako čitati povesti. 17. Dr. Weyberg Zigmund, prof. univ. v Lvovu: Stanje poljskih znanstvenih središč. 18. Dr. Weigl R., prof. univ. v Lvovu: Splošno stanje nauka o dednosti. Udeleženci tečaja dobijo brezplačno stanovanje; hrana zelo cena (po lastni ceni). Vstopnina 20—30 K. Kdor se zanima za poljski jezik in poljsko kulturo, ima prav lepo priložnost, popolniti tu svoje znanje.

Dekliško šolstvo v Avstriji. Na vseh avstrijskih gimnazijah je bilo začetkoma letošnjega šolskega leta 101.861 dijakov, med temi 5871 dijakinj. Dekliške liceje je obiskovalo na Nižjeavstrijskem 2878, na Kranjskem 342, na Zgornjeavstrijskem 405, na Solnograškem 107, na Štajerskem 211, na Koroškem 145, na Primorskem 1233, na Tirolskem in Predarlškem 311, na Češkem, z nemškim učnim jezikom 840, s češkim učnim jezikom 1409, na Moravskem, z nemškim učnim jezikom 658, s češkim učnim jezikom 301, v Šleziji 219, v Galiciji 939 in v Bukovini 1416 dijakinj. Vseh dijakinj na dekliških licejih je bilo 11.414.

Na Ogrskem je od 100 prebivalcev 67 kmetov in le 15 obrtnikov in trgovcev. In vendar imajo tam 776 obrtnih in trgovskih šol s 6747 učitelji in s 110.000 dijaki. Gospodarskih šol je pa le 134 s 446 učitelji in 15.000 dijaki. Te šole so izključno madjarske; ne ene gospodarske šole ni s slovaškim, rumunskim ali drugim učnim jezikom. So pač kavalirji, Madžari.

Realke se bodo reformirale. Imele bodo osem razredov. Pri zrelostnem izpitu se ne bode toliko gledalo na materialno kakor na formalno.

Pedagoški laboratorij se morda ustanovi v Beču. Zvezan bode zavod z univerzo.

Inostransko šolstvo.

Beda japonskega učiteljstva. Vse učiteljstvo v Japanu je skrajnje slabo plačano. Učitelj ljudske šole dobi okoli 50 K na mesec, in čuditi se moramo, kako more obiteh s takšno plačo živeti. Pa tudi profesorji so zelo slabo plačani. Profesor univerze dobi od 120 do 200 K na mesec. Najbolj še izhajajo profesorji - zdravniki, ki imajo privatno prakso, včasih tudi lekarno. Mnogo profesorjev pisateljuje, ali to je na Japonskem nevarna stvar, ker tam niso prijatelji »nevarnih idej«. Tam o svobodi znanstvenega proučavanja ni ne duha ne sluha. Militarizem gnete vse sloje. Japan je država, kjer vlada vojaški teror.

Prosvetna kronika.

Največje nemško prosvetno društvo je nemška »Gesellschaft für Verbreitung von Volksbildung«, čije duša je znani nemški pisatelj J. Tews. V štiridesetletnem delovanju je izdalo društvo 763.150 M za prosvetne namene, 2.026.245 M za narodne knjižnice, 443.498 M za javna predavanja, 201.748 M za diapozitive, projekcijske aparate, 257.484 M za svoj časnik. Na leto sprejme in izda skoro pol milijona, članov ima 13.677. V zadnjih 15 letih je društvo razdalo po mestih in vaseh 1 in pol milijona knjig. V svojih ambulantskih knjižnicah, ki izvrstno delujejo, ima 270.000 knjig. Če računamo, da prečita vsaka knjigo na leto 20 čitateljev, pomeni to na leto 5·4 milij. prečitanih knjig. K temu pa še moramo računati stalne knjižnice z 1 mil. knjig s 7 in pol mil. čitateljev, tako da moremo šteti na leto 13 mil. knjig! Samoposebi se razume, da ima največ zaslug za to ogromno kulturno delo učiteljstvo.

Razne vesti.

Škodljivost tobaka za žene. Dva francoska zdravnika sta predložila Higijeniškemu društvu v Parizu rezultate svojih proučavanj o škodljivosti tobaka za žene. Kunci, katerim sta vbrizgala tobakov lug, so rodili večinoma mrtve mladiče. Statistični izkazi so potem uverili raziskovalca, da žene iz tobačnih tovarn rodijo nerazmerno mnogo mrtvih otrok; živí otroci pa ostajajo slabotni in rano umirajo. Iz teh faktov sta raziskovalca zaključila, da žene morajo na vsak način opustiti kajenje.

Najdaljši roman. Leta 1852. je literat Kiong de Bakima sestavil s svojim založnikom pogodbo, da mu tiska »daljši« roman. Vsako leto je literat dal v tisk dva zvezka; v 62 letih je izšlo 102 zvezkov. Roman ima 106.000 strani, 3.180.000 vrst in 31.800.000 besed. Ali se najde kdaj kritik tega ogromnega romana, ali ga bode kdo prevel, recimo na slovenski jezik?

Star predsodek je, da alkohol pomaga, če piči človeka kača. Dr. Vital Brazil, ravnatelj serologiškega zavoda v Sao Paulu v Braziliji je to zadevo natanko proučil. Daval je živalim pred in po kačjem piku alkohola, ali ni se prav nič opazilo, da bi nastala kakšna sprememba pri zastrupljenju.

»Dovršena žena«, to je cilj ameriških evgenikov. Sedaj je kolegij Bryun-Mavr v Pensilvaniji odprl šolo za vzgojo »ameriških nadžen«. Sprejme se 20 lepih in zdravih deklic, ki bodo ostale v šoli 7 let. Predvsem se bo gledalo na to, da se nauče kljubovati vsem vremenskim neugodnostim. Fiziška vzgoja zavzema važno mesto. Estetično vzgojo bodo popolnjevali: muzika, risanje, petje in ples. Po dovršeni vzgoji prejme najlepša učenka dar 9000 dolarjev.

Zakonodajstvo proti alkoholizmu. V l. 1912—1913 je nastopilo zakonodajstvo proti alkoholizmu v mnogih državah. Najradikalnejše so nastopile Združene države v Severni Ameriki. Mnoge države imajo že sedaj prepoved, da se v njih ne sme alkohol niti izdelovati, niti točiti in prodajati. Toda tej prepovedi so se izognile s tem, da so kupovali

alkohol drugod, kar je bilo dovoljeno. Sedaj pa se more tudi to prepovedati po zakonu Kenyon-Sheppard-Webbovem iz l. 1913. V Evropi je alkohol popolnoma prepovedan na Islandu. Od 1. januarja 1913 velja tam zakon, ki določa, da smejo obstoječe gostilne prodajati alkoholne pijače še do 1. januarja 1915. Od tega časa je prepovedana prodaja alkoholnih pijač, toda le takih, ki imajo čez 2¹/₂% alkohola. Na Škotskem je bil lani sprejet zakon, ki daje od l. 1920 nadalje občinam pravico, da glasujejo o podeljevanju koncesij. Glasovati se mora, če zahteva to najmanj 10% vseh h glasovanju opravičenih občinarjev. Na dan glasovanja morajo biti zaprte vse gostilne. Ako se naj glasuje o zatvoritvi vseh gostiln, mora biti navzočih 35% volilcev in za zatvoritev mora biti oddanih 55%. Zakon tudi določa, da lastniki zaprtih gostiln ne dobe nikakršne odškodnine. — Novi zakon v Luksemburgu predpisuje, da se mora za otvoritev nove gostilne plačati taksa 200 — 3000 frankov. V občinah, kjer pripada ena gostilna že na 200 ali manj oseb, je taksa še enkrat tako visoka. V občinah, kjer pripada ena gostilna na 150 oseb, se ne sme dati nobene nove koncesije. Gostilne morajo biti zaprte ob 11. uri ponoči. Osebam, ki še niso stare 17 let, je prepovedano hoditi v gostilne. — Na Danskem je v veljavi zakon, po katerem se ne da koncesija za celo življenje, temveč le za 5 let. Na vsakih 350 prebivalcev sme pripadati le ena gostilna. Pri tem pa ne sme biti v nobeni občini število gostiln večje ko je bilo 1. januarja 1912. Osebam, ki še niso dopolnile 16. leta, se ne smejo prodajati alkoholne pijače. — Na Švedskem je bil sprejet zakon, vsled katerega so občine in država popolnoma neodvisne od dohodkov iz alkohola in ki daje občinam pravico, da pošiljajo v sanatorij pijance, ki ogrožajo javno varnost, ki ne skrbe za žene in otroke ali pa ki so v breme rodbini. Razventega pripravljajo zakon, podoben omenjenemu na Škotskem. Italijanski parlament je sprejel zakonsko predlogo, da se ne sme podeliti nove koncesije v občinah, kjer pripada ena prodajalnica, vštveši pivo in vino, povprečno na 500 prebivalcev. Osebe, ki so bile dvakrat kaznovane zaradi pijanosti ali za delikt, izvršen v pijači, izgube za pet let volilno pravico in se črtajo iz seznama porotnikov. Osebam, ki niso dopolnile 16. leta, se ne smejo prodajati alkoholne pijače.

Počitnice v newyorški ječi. Zdaj enkrat je zavladala v »slavni« kaznilnici Singsing v New Yorku velika radost. Oskrbnik te kaznilnice Mac Cornick je človekoljub in da bi to posvedočil, je sklenil, naj imajo kaznenci vsako soboto popoldne pet ur »dopusta«, to se pravi, pet ur bi se smeli brez nadzorstva in kakor bi jih veselilo sprehajati in prekucevati po velikem vrtu, telovaditi in žogo brcati in kar bi sploh hoteli. Ta poskus se je dobro obnesel. Kaznenci so bili kar vsi premenjeni in poživljeni, saj nekateri že celih deset let niso z nikomur govorili. Prepevaje so se vrnili v svoje ječe. Oskrbnik sodi, da bo ta uredba pomagala oblažiti tisto besno srditost, ki prevzame kaznence in ki dobi časih izraza v krvavih revoltah.

Organizirani berači. Znana stvar je, da se dobe v svetovnih mestih tudi bogati berači, kakor je tudi znano, da se berači organizirajo, da bi svoj »poklic« uspešneje izvrševali. Tako je zdaj razkrita italijanska »Tribuna«, da imajo tudi berači v Rimu svojo organizacijo. Pri cerkvi sv. Petra v Rimu, kamor pride vsak dan na stotine bogatih tujcev, je vedno samo pet do osem beračev. Ti so pooblaščenci beraške zadruga, najbolj spretni in najbolj izvečbani med vsemi. Ti morajo drug drugega nadzorovati, morajo dve tretjini priberačenega denarja oddati zadrugi, eno tretjino pa si po enakih delih med seboj razdele. »Zaslužki« teh beračev so tako veliki, da se navadno že po kratkih letih lahko umaknejo v zasebno življenje. Rimska policija trpi to početje, aretira pa vsakega drugega berača, ki bi se prikazal pri cerkvi sv. Petra.

Vzgoja s palico je bila časih tako navadna, da je beseda »vzgjajati« pravzaprav toliko pomenila, kakor pretepati. Tako je nemški učit. Häuberle v 18. stol. sam zapisoval vse kazni, ki jih je podelil svojim učencem in njegov zapisnik je prišel zdaj na dan.

Ta vzgojitelj je v 52 letih svojega službovanja razdelil v šoli: 911.527 udarcev s palico, 124.010 udarcev s šibo, 20.389 udarcev z ravnilom po prstih, 10.235 zaušnic, 1.115.800 hrušk po glavi in 22.763 udarcev s katekizmom ali s slovnico. Vrh tega je pustil otroke 777krat klečati na grahu, 617krat pa na trioglatih polenih. Dandanes se še psi tako ne pretepavajo.

Oporoka v znanstvene svrhe. Vdova ameriškega milijonarja Morisa Jesupa, ki je pred kratkim umrla v Novem Yorku, je zapustila ondotnemu naravoslovnemu muzeju 24 milijonov kron. Ta muzej je ustanovil njen umrli mož, ki je v to svrhu daroval 10 milijonov kron. Sam je stal na čelu muzeja trideset let. Glavni namen tega zavoda je bilo naravoslovno preiskovanje prebivalcev Amerike.

Mala poročila.

Sveta vojska se imenuje pred enim letom ustanovljeno nepolitično društvo, ki ima namen, omejiti zlorabo alkoholnih pijač na Slovenskem. Društvo je v prvem letu svojega delovanja doseglo lepe uspehe in ustanovilo mnogo krajevnih podzvez in stanovskih krožkov. Imelo je dne 19. in 20. julija svoj prvi tabor na Brezjah, ki je sijajno uspel. Prepomembna so bila stanovska posvetovanja (duhovska, učiteljska, dijaška). Učiteljstvo, ki ima sicer že ustanovljeno protialkoholno zvezo v okrilju Sv. vojske, je sklenilo, razširiti in poglobiti svoje delovanje v vseh slovenskih pokrajinah in pridobivati čim največ sotrudnikov za to prepotrebno akcijo. Za naše razmere je ta krvava potreba. Vsak učitelj ve, da je alkoholizem rak - rana, ki razdira blagostanje našega naroda. Ker pa je enotno in smotreno delo le mogoče v čvrsti organizaciji, pozivljamo vse vrle tovariše in tovarišice, da se združijo z nami.

Sveta vojska, Maribor.

Naznanilo. Zaradi nastalih razmer prelagamo XXVI. glavno skupščino Zaveza avstr. jugoslovanskega učiteljstva, ki bi se morala vršiti v dneh od 6. do 8. septembra 1914. v Pulju, na nedoločen čas. Pač pa skličemo, kakor hitro bo to mogoče, delegacijsko sejo, da se vodstvo in upravni odbor konstituirata po odobrenih, izpremenjenih in potrjenih pravilih. Zato nujno prosimo, da prijavijo čimprej izvoljene delegate še ona Zavezina društva, ki tega še niso storila. Volitev je veljavna do prihodnje glavne skupščine. — Vodstvo Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva. Predsednik: L. Jelenc. II. tajnica: Ivana Sabadinova. Blagajnik: Fran Luznar.

Drugi »Počitniški tečaj« Slovenske Šolske Matice v Ljubljani. Kruto kolo časa, ki je brezobzirno pomandralo tisoč in tisoč različnih načrtov, tudi ni prizaneslo našemu tako lepo pripravljenemu tečaju. Menda ne bo nikogar presenetila vest, ki jo s tem-le objavljamo kot nepreklicno: **Nameravanega počitniškega tečaja letos ne bo in ga ne more biti.** Hvala lepa vsem gospodom predavateljem, ki so z veliko požrtvovalnostjo bili pripravljeni posvetiti svoje izkušene moči dobri stvari! Na svidenje, če Bog da, drugo leto. Gospodičnam in gospodom, ki so plačali udeležnino, se vrne denar te dni s pošto nakaznico. Maribor, 5. avgusta 1914. H. Schreiner.

RAZPIS NATEČAJEV.

□ □ □

Št. 1206/9/14

Razpis službe.

Polenšak, 3razr. meš. lj. š., III. kr. raz., služba učitelja ozir. učiteljice, s prosto izbo, n. in sl. — Red. opr. proš. do 25. avgusta 1914 kraj. šol. sv. Polenšak, p. Juršinci.

Okrajni šolski svet Ptuj,
dne 23. julija 1914.

Predsednik
Dr. Netoliczka.

Št. 817.

Razpis natečaja.

(Mesto nadučitelja.)

Sv. Vid pri Planini (šolski okraj Kozje), 3 razredna mešana ljud. šola, III. plačilni razred, mesto nadučitelja, kat. verouk.

Opremljene prošnje do 10. septembra 1914 na okrajni šol. svet Sv. Vid pri Planini.

Okrajni šol. svet Kozje, dne 4. avgusta 1914.

Predsednik
Attems.

Št. 1239/P./14.

Razpis službe.

Sv. Marko niže Ptuja, 6razr. meš. lj. š. z 1 paralelko, III. kr. razr., učiteljska služba s prosto izbo, n. i. sl. — Red. opr. proš. do 5. septembra 1914 kraj. šol. svetu Sv. Marko niže Ptuja.

Okrajni šolski svet Ptuj,
dne 4. avgusta 1914.

Predsednik
Dr. Netoliczka.

"Pelikan" *Akvarelne in tempera barve,*

Günther Wagner-jeve umetniške in najfinejše tehniške akvarelne

barve

prekašajo glede čistoče, sijajnosti, mešovitosti in trpežnosti vse doslej znane izdelke.

: Najprikladnejša znamka za šolsko rabo :

Günther Wagner-jevi tekoči tuši

prevladujejo svetovni trg!

Gospodom učiteljem risanja so na zahtevo napleski (namazi) in cenik na razpolaganje.

GÜNTHER WAGNER,
Hannover in Dunaj X/1.

Obstoja od 1828. l. — 36 odlikovanj.

Cenjenemu učitelstvu in slavnim okrajnim šolskim svetom priporočamo v obilna naročila vse predpisane šolske tiskovine po najnovejših vzorcih, najnovejše mladinske spise lastne in druge zaloge, poštno in druge tiskovine za šolsko uporabo na ljudskih, obrtnih in meščanskih šolah, učne načrte, razne napise na lepenki itd. - Zahtevajte cenik, ki se pošlje brezplačno in poštne prost. - Vsako leto izide 'Ročni zapisnik' z osebnim statusom in imenikom vseh šol po slov. deželah.

UČITELJSKA TISKARNA V LJUBLJANI

registrov. zadruga z omej. zavezo
Frančiškanska ulica 6.

